

(ከሺቫ ሚኒሊክ አምስተርዳም ፣ 14/4/2017))

የቦጋው መብረቅ(ሌፍተንት ጀነራል ጃጋማ ኬሎ)

ወደር ከማይገኝላቸው ጥቂት ጀገኞቻችን አንዱ የሆኑት ጀነራል ጃጋማ ገና ከታዳጊነታቸው ጀምሮ በአባታቸው የፈረስ ስም ጃጋማ ተብለው መጠራታቸውን ያስመስከሩ ደፋርና ብልህ እልህኛ ጀግና ነበሩ።

ጃጋማና አዋሽ ወንዝ ከአንድ አካባቢ የመነጨ ናቸው።ጃጋማ ገና በህጻንነቱ የታላቅ ወንድሞቹ አለቃ የሆነ፤በአፍላ ወጣትነቱ የሶስት ሺህ አምስት መቶ አርበኞች መሪ የሆነ፤የራሱን ጽኑ እምነት የሚከተል፤ዘመናዊ ትምህርት ያላቸውን ውቅያኖስ አቆርጠው ሄደው ዘመናዊ የውትድርና እውቀት የቀሰሙና ዘመናዊ ኑሮ የነበራቸው ሰዎች ገባሩ የሆኑለት ጀግና ነው።

ቅድመ አያቱን ጎዳና ነሞን ይተካል እየተባለ ሲተነበይለት ያደገው ጃጋማ በአፍላ ወጣትነቱ ባልታሰበበት ቦታ የዝና መሰላል ሲወጣ ጀግንነት ሲፈጽም ታየ። የሚያጠግብ እንጀራ ከምጣዱ ያስታወቃል እንዲሉ የጃግሻ ተግባር የወደፊቱን የሚጠቁም ምልክት እንደሆነ ታመነ።እንደ ቅድመ አያቱ ለመሆን አንድም ቀን ሳይታክት ሲያልም ኖራልና በአድዋው ጦርነት ተሸንፋው የነበሩት ጣሊያኖች ቁም ይዘው ኢትዮጵያን በመውረርና ሕዝቦችን ለመበቀል በዘመናዊ ጦር ተደራጅተው በአለም የተከለከለ የጋዝ መርዝ በአይሮፕላን እያርከፈከፈ ወደነ ጃጋማ መንደር ደርሶ ሽማግሌና ህጻናትን በመግደል የወገኖቹ ቤት ሲቃጠልና ሲዘረፍ ያልተከለውን ዛፍ ሲቆርጥ ያላሳደገውን ፈረስ ሲጋልብ ሲመለከትና ወገኑ በፍርሀት ሲጨነቅ አንገቱን ሲደፋ ማየት አንጀቱን ስላሳረረው፤ወገኑን ነጻ ለማውጣት **(አረ ጥራኝ ጫካው አረ ጥራኝ ዳሩ)**ብሎ።በ15 አመቱ እንደተርብ ወራሬውን ለመንደሩ ተቆጥቶ በመነሳት የቤተሰቡ የመጨረሻ ልጅ የሆነው ጃጋማ ታላላቅ ወንድሞቹን በእሱ አመራር ስር በማድረግ በግንጨ ደን ውስጥ ሀይሉን በማሰባሰብ ለጦርነት ተዘጋጅ።በልጅነቱ ፈረስ ጉግስ አደን መሮጥና ተራራ መውጣቱ ለሰውነቱ ጥንካሬና አካባቢውን በደንብ እንዲያውቅ አድርጎታል።ጃጋማን ይበልጥ የተማመነው ግን በአባቱ እጅ የበላውና የጠጣውን የጫታን ህዝብ ነው።እንደተማመነውም የጅባትና ሜጫ ህዝብ በሙሉ ከጎኑ በመሰለፉ።በአጭር ጊዜ በስሩ ብዙ ጉብኦችን በማሰከተል በወራሪ የጠላት ጦር ላይ ተደጋጋሚ ድንገተኛ ጥቃት በማድረስ በአጭር ጊዜ፤ ጃጋ ጃግሻ የብዙ ሽህ ወጣት አርበኛ መሪ ለመሆን የበቃ። ታላቅ የወገን ኩራት ሲሆን፤ለጠላት ያልጠበቁት ተርብ ሆነ።ምንም እይነት የጦር ትምህርት የሌለው ጃግሻ በአድዋ ጦርነት ላይ የተሰለፉትን ዘመዶቹን በተለይም ቅድመ አያቱ ጎዳና ነሞን ገድል በድንብ ሲያዳምጥ ማደጉ ስለ ጦርነት ትንሽ እውቀት እንዲኖረው ረድቶታል።በመሆኑም ገና ወደ ሽፍትነት እንደገባ ከአጎቱ ልጅ ጋር በጫካ ውስጥ ሲጓዙ የጠላት አይሮፕላን በስማይ ሲያንገብብብ የአጎቱ ልጅ አሰፋ የለበሰው ልብስ ነጭ መሆኑን አይቶ ቅጠል ሊቀባው ሲዘጋጅ አይሮፕላኑ በመቃረቡ ጃጋማ አሰፋን በስሩ አድርጎ ዶሮ ጫጭቶቻን ከአሞራ እንደምትከላከለው ከአይሮፕላን እይታ ሸፍኖ አሳለፈው፤ይህ የሚያሳየው በርቀት ከሰማይ ላይ ነጭ ልብስ መታየቱን ማወቁ ምን ያህል ጠንቃቃ እንደሆነ ነው።ይህ ብቻ አይደለም ከወፍ ቋንቋ አጥንቶ የሚሰጥር የግንኙነት ቋንቋ መፍጠሩ፤እረጃጅም ዛፍ ላይ ማማ አሰርቶ በርቀት የጠላት ሰፈርንና እንቅስቃሴ የአይሮፕላን መቃራብ መመልከት መቻሉ፤በተለይም በደፈጣና በድንገተኛ የማጥቃት ስልት ብዙ ጉዳት በጠላት ላይ ማድረሱና በትንሽ የሰው ሀይል አሸናፊ መሆኑ በዘመናዊ ጦር ትምህርት ቤት ገብተው ከፍተኛ ልምድ ያላቸው የጣሊያን ጀነራሎችን ጃጋማ ጦር ትምህርት ቤት ገብቶ የተማረ ልምድ ያለው መኮንን ነው እስከማለት የደረሱበት፤ ታላቅ የጦር መሪ ሊሆን የቻለ ጀግና ነበር።

ጃጋማ በውጊያ ብቻ አልነበረም ብስለቱ በአስተዳደርም የተደነቀ ነበር።ለምሳሌ፤ከአምስት መንገድ በላይ ያሉት ነዋሪዎች ጥራጥሬ እያዋጡ ቆሎ እየቆሉ ለአርበኛው ደረዳሉ፤ከአምስት መንገድ በታች ያሉት ግን የጃግማ አርበኞች ሙጅሌ የወረሳቸው ሰለሆኑ ይህን የተሰነጣጠቀ አግራቸው ችሎ መራመድ አይችሉም፤ስለዚህ እንኳን እኛን ከኢጣሊያ ስራዊት ሊጠብቁን እና ሊከላከልሉን ቀርቶ ለራሳቸውም ሰለማይሆኑ በምንም ነገር አንረዳቸውም ማለታቸውን ጃጋማ ሰማ።ለሰራዊቱም ትእዛዝ ሰጥቶ ወደ ሃያ ሺህ ከብቶቻቸውን አስነዳባቸው፤ህዝቡም በጣም ተደናግጦ ምነው ምላሳችንን በቆረጠው በሚል በጣም ተደናገጡ።ቀንበራቸውን ተሸክመው የጃጋማ ጦር የሰፈረበት ቦታ ድረስ በመሄድ እግዚአ አሉ።

ወጣቱ መሪ ጃጋማ እንዲህ አላቸው **(እኛ ከእናንተ የወጣን የእናንተ ልጆች ነን፤ጠላት የሚንቀን አንሶ ለሐገራችንና ለእናንተ በባዶ እግራችን ጠላትን ስለተዋጋን እንዲት ሙጅሊያም ትሉናላችሁ)** እኛ የወገኖቻችንን ንብረት የምንዘርፍ ተራ ውንብዴዎች አይደልንም ሁለተኛ እንዲህ እንዳታደርጉ ብሎ መክሮና አስጠንቅቆ፤ከብቶቻቸው አንድም ሳይጎድል እንዲመለሰላቸው አዘዘ።

ጣሊያን ከሚያደርገው ሕዝብን የመከፋፈል አላማው አንዱ አሮምኛ ተናጋሪውን በአማርኛ ተናጋሪ ላይ ማነሳሳት ነው።ይህንን ጠንቅቆ የተረዳው ጃግሻ ካአድርገው ውስጥ ለመጥቀስ ያህል፤ዘውዴ ጥላሁን የተባለ ጀግና ማይጨው የክብር ዘበኛ አባል ሆኖ ከንጉስነገስቱ ጋር የዘመተ ከደጃዝማች ከቦይ ብዙነሽ ጋር ሆኖ በጅልዱ ታላቅ ጅብዱ በተደጋጋሚ በመፈጸሙ።ጣልያንን መውጫ መግቢያ በማሳጣቱ የትናደዱት የጣሊያን ጦር አዛዦች በአይሮፕላን ወረቀት በመበትን ዘውዴ ጥላሁንን ያስጠጋ ወይም ቀለብ የሰጠ አካባቢው በአይሮፕላን እንደሚደበደብ ማስታወቁና በደጃዝማች ከቦይ ጦር ላይ ተደጋጋሚ የአየር ጥቃት በማድረሱ ደጃዝማች ገረሱ ለግዜው ወደ ሌላ ቦታ እንዲሄድ ስለጠየቁት፤አርበኛ ዘውዴ አስራ ሁለት ተከታዮቹን ይዞ ቀኛዝማች ወዳጅ ዘንድ ሄዶ ወደ አማራ ክልል አሳልፈኝ ብሎ እንዲረዱት ተጠግቶ ሰፈረ፤ቀኛዝማች ዘውዴም ነገ ዛሬ እያሉ በጎን ጀግና ወዳጅን ጃጋማን ቶሎ እንዲመጣ አስደረጉት።ዘውዴ ጃጋማን ሲያይ ትንሽ ተከፋ፤ምክንያቱም የጃጋማ የአጎቱ ልጅ አባ ዶዮ ለጠላት አድሮል መጣሉን በመስማቱ ጃጋማ አሰልፎ እንዳይሰጠው ሰለፈራ ነበር።

ጃጋማ የዘውዴን ጀግንነትና ጥርጣሬ በመረዳቱ(አንተን አሳልፌ ብሰጥህ ነፍሴ አይማር፤እኔ ሳልሞት አንተ አትሞትም) ብሎ ዘውዴን ሰንገረው ይዘት ሂደት ስሙን አስቀይሮ ገብረማርያም አስኝቶ አስከመጨረሻው የነጻነት ቀን ድረስ በፍቅር አብረው እየዘመቱ ኖረዋል።ይህ የሚያሳየው የጃጋማን ፍጹም ኢትዮጵያዊነት ነው።

ሌላው የጃጋማ ድንቅ ስራ በሴቶች ላይ ያለው አመለካከት ነው።ጃጋማ ታላላቅ ወንድሞቹን በስሩ እንዳሰለፈው ሁሉ በትዳር ላይ የነበረቸው አሁን ሌንሴ የወንድሞቻን መሸፈት ሰምታ ትዳራን ጥላ ከነ ጃጋማ ጋር ስተቀላቀል ጃጋማ ሴት ነሽ ተመለሽ አላለም፤ እንዲያውም የስራ ድርሻ ቁስለኞቻን የመንከባከብ ሃላፊነት ሰጣት።ሌላው የጃጋማ ትልቅ ችሎታ ሴቶችን በከተማ በውስጥ አርበኝነት መልምሎ የጠላትን እንቅስቃሴ ማወቅ መቻሉ ነው።ከነዚህም አንድ ታውቂዋ አርበኛ ሸዋረገድ ገድሌ ከሚሰጡት መረጃ እንጃጋማ ኢጣሊያንን ገለብው እንዲገርፉትና በተለይም የአዲስ አለም ምሽግን ለመሰበር በጣም እርድቶቻቸዋል።አርበኛ ሸዋረገድ ከድል በሆላም ንጉሱንና ጃጋማን በማቅራር ትልቅ ሚና የተጫወቱ ታልቅ ኢትዮጵያዊት ናቸው።

ምናልባትም በኢትዮጵያ ታሪክ ጃጋማ የመጀመሪያ ኢትዮጵያ ነው፤ የማረከውን የኢጣሊያን መኮንን በገንዘብ በመሸጥ ከራሱ ከጣሊያን ጥይት እና መሳሪያ ገዝቶበት መልሶ እራሳቸውን በመረፍረፍ ጠላትን ያሳፈረ ወገኑን ያኮራ ጀግና ነበር።

ንጉሠ ነገሥቱ በድል መናገሻ ከተማቸው ከተመለሱ በኋላ በምእራብ ኢትዮጵያ በጅማና በኢሊባብር ያለውን ጠላት ጠራርን ለማስወጣት ይህንን ዘመቻ በሃላፊነት ከሰጣቸው አንዱ ደጃዝማች ገራሱ ዱኪ ናቸው።ደጃዝማች ገርሱም ይህንን ዘመቻ በድል ለመወጣት የጃጋማና የዘውዴ ጥላሁን ጦር እንዲታዘዙላቸው ለግርማዊነታቸው ጥያቄ አቀረቡ።ንጉሱም ጃጋማ ማነውንብለው ጥያቄ አቀረቡ፤በደጃዝማች ገራሱ በራስ አበበ በሌሎችም አርበኞች ስለ ጃጋማ ጀግንነት በዝርዝር ተገለጻላቸው።ግርማዊነታቸውም በመገረም የጠበቅናችው ቀርተው ያልጠበቅናችው ታሪክ ሰርተው ጠበቁን ብለው ተገርመው ለጃጋማ የዘመቻ ደብዳቤ እንዲጻፍለት ትእዛዝ ሰጡ። ትእዛዝ የደረሰው ጃጋማም መተው ጦሩን ሳላልገበኙለት ተከፍቶ ነበርና የት ያውቁኝና ነው የሚያዙኝ ብሎ ትእዛዙን አልቀበልም አለ።ይህንን የሰሙት ንጉሥ ጃጋማ በሌላ ጦር ተከቦ ተይዞ እንዲቀርብላቸው ትእዛዝ ይሰጣሉ።ይህንን የሰሙት ታዋቂዋ አርበኛ ሸዋረገድ ገድሌ ጃንሆይ ጋ በመቅረብ ስለጃጋማ ጀግንነትና ወጣትነት በሠፊው ካስረዱ በሁሉ የተቀየመው ሄደው ሳላላዩት አርበኞቹንም ሳላልገበኙለት ነው በማለት በማስረዳታቸው፤ግርማዊነታቸውም መልካም በቅርብ መተን እናየዋለን ተዘጋጅቶ ይጠብቀን ብለው ለአርበኛዋ ሸዋረገድ ደብዳቤ አስይዘው ወደ ጃጋማ ሰደዷቸው።

ጃጋማም ደብዳቤው እንዳደረሰው ግንጨ መግቢያ ላይ ንጉሱ የሚቆሙበት ሠገነት አሰርቶ ወታደሮቹን አሰልፎ እያስፎከረ ተቀበላቸው።ንጉሠ ነገሥቱ ፊትም እንዲህ እያለ ፎከረ፤

ገዳይ በልጅነቱ ዶቃ ሳይወጣ ካንገቱ
ጃጌ ጃጋማቸው እንደገጠመ የሚፈጃቸው
በናቱ አሮሞ በአባቱ አሮሞ
በጀግንነቱ ፈጃቸው ደግሞ
ሁሌ ያደንቃል ሀገር ተገርሞ።
እሁቱም ባይ ናት ልሙት ላገሬ
የኢትዮጵያ ጀግኖች አይበገሬ።
አገሬን ከቶ አይደፍርም ጠላት፤
ዘርፎት አይወጣም ያገሬንም ህብት።
እስቲ ይለፍልህ የሀገሬ አሞራ፤
የጠላት ሬሳ ወድቆ ይዘራ።

ጃንሆይ እኔ ተኩስ እንጂ ፉኩራ አልችልም ብሎ እጅ ነሳ፤ ጃንሆይም ምን ቀረህ ከዚህ በላይ በማለት ትከሻውን እየደባበሱ አሞገሱት።

በሥሩ ያሉትን አርበኞች ሸለመውና አበረታተው ከደጃዝማች ገራሱ ጋር አብሮ እንዲዘምት ነግረውት ከዘመቻ መልስ በቀጥታ እሳቸው ጋ እንዲመጣ አዘውት እንደልጃቸው እንደሚያዩት ገለጹለት።

የተሰጠውን ግዳጅ ከታላቅ ጀግንነት ጋር በድል ፈጽሞ የተመለሰው ጃግሻ እንደተባለው ንጉሡን ቀርቦ እጅ ነሳ ጃንሆይም በሰፊው ካነጋገሩት በኋላ እኛ ነን የምንድርህ ስራም እስከምንመድብህ አጠገባችን ትቀመጣለህ ብለው አዘዙት።

ጃጋማ ካወጣ ካወረደ በሆላ በጃንሆይ ምርጫ ትዳር መያዙን ሳልወደደው አቡነ ባስልዮስን እሱ የወደዳት ልጅ ሊያገባ እንደወሰነ ይህ ካልሆነ እራሱን እንደሚያጠፋ ለጃንሆይ እንዲነግሩለት አማላጅነት ልኮ ስለተፈቀደለት ከንጉሱ ቤተሰብ የጋብቻ ሰንሰለት በማመለጡ በጣም ተደሰተ።

ጃጋማ በግርማዊነታቸው ትእዛዝ በሱም ፍላጎት 1933 አመተ ምህረት በሻሊቃ ማእረግ በሆለታ ጎነት ጦር ትምህርት ቤት ገብቶ የአዛዥነት ኮርስ በመውሰድ የምድር ጦር ስራዊትን በማቆምና በሃላፊነት በተለያይ እግረኛ ብርጌድ ውስጥ ከሰሩ በኋላ በውጭ ሃገር የከፍተኛ አዛዥነት ኮርስ ከወሰዱና የስራ ልምድ ካካበቱ በሆላ፤በብርጋዴር ጀነራል ማእረግ የብሔራዊ ጦር አዛዥ፣ቀጠሎም በሜጀር ጀነራል ማእረግ በአዲስ የተቆቆመውን 4ኛ ክፍለ ጦርን በአዛዥነት መርተዋል።በምድር ጦር ስራዊት ውስጥ ባገልገሉባቸው የጦር ክፍሎች በአመራራቸውና በአስተዳደራቸው በስራዊቱ በጣም የተከበሩና የተወደዱ በስፓርት ወዳድነታቸውም ብዙ ጊዜ የጦር ሐይሎችን ስፓርት በሃላፊነት የመሩ ጀነራል መኮንን ነበሩ።

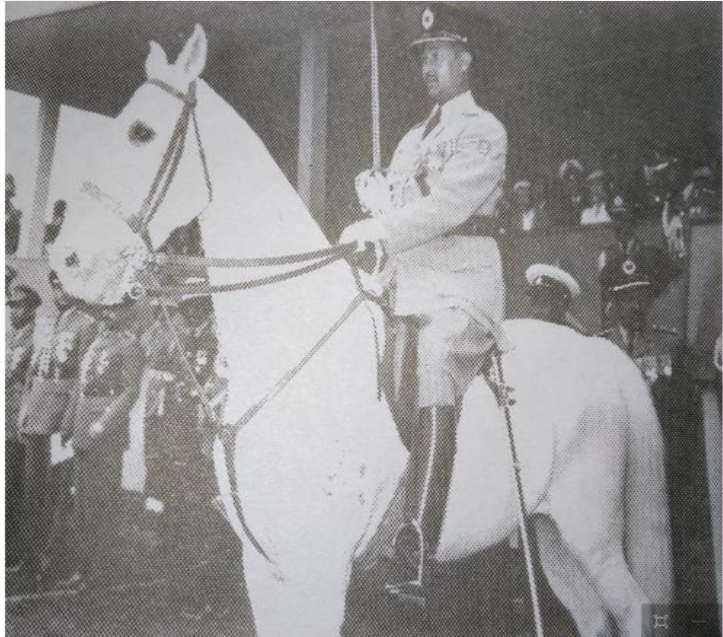
ጀነራል ጃጋማ በ1959አመተ ምሕረት በባሌ በነዋቆ ጉቱ መሪነት የተቀሰቀሰውን የገበሬዎች አመጽ በከፍተኛ ደረጃ ላይ በደረሰበት ጊዜ የባሌ ጠቅላይ ግዛት አስተዳዳሪና የጦሩ የበላይ በመሆን ዘመቻውን በመምራት ዋቅ ጉቱ ከነተከታዮቹ እጁን እንዲሰጥ በማድረግና ለግርማዊነታቸውም በሞትና በእስራት መቅጣት ለችግሩ መፍትሄ እንደማይሆን በማስረዳት እንዲያውም በተወለደበትና በሸፈተበት ደሎ መና አውራጃ አስተዳዳሪ እንዲሆን በማማከር የባሌ ክፍለ ሐገር ሙሉ ለሙሉ ሰላማዊ እንድሆን ከማድረጋቸው በላይ በገናሌ ወንዝ ላይ ያሰሩት ድልድይ፣የዲንሾ ፓርክን በማጠርና በመከለል የመሰረቱ የሐገር ባለውለታ መኮንን ናቸው።

ሌፍተናት ጀነራል ጃጋማ ኬሎ ከአብዮት በኋላ በጡረታ ተገልለው ከሠራዊቱ ቢሰናበቱም፤ ወያኔ እስካፈረሰውና እስከ ሸጠው ድረስ ከደሞዛቸው 2 % እየተቀነሰ ካቋቋሙት መኮንኖች ከበብ አንድም ቀን ሳይለዩ በሚወዳቸውና በሚያከብሯቸው መኮንኖች (ጃክ) እንድተባሉ በፍቅርና በመወደድ የተከበሩና የታፈሩ፤ታላቅ የሰራዊቱ ድንቅና ብርቅ መመኪያ ጀነራል መኮንን ነበሩ!!!

በጀግንነት ሐገራቸውን ከጠላት ጥቃት በተከላከሉበት ሐገር ምንም እይነት እንክብካቤና፤ለሰማቸውም መታሰቢያና መጠሪያ ሳይኖራቸው በመጨረሻ የሕይወት ዘመናቸውም ተገቢ ህክምና ሳያገኙ ማረፋቸው ለመላው ሐገረ ወዳድ ኢትዮጵያዊያን ልብ የሚሰብር ሐዘን ነው።

አንበሳ መሳይ ገና ሲነሳ
 ከፊት ከሆላ መድፍ እያሰገሳ
 የሰሜን ጋሻ የኡጋዴን ጦር
 በየሄደበት የማይገበር።
 የባሌ ሲዳሞ የጦሩ መሪ፤
 ጃግሻ ነበር ፈጣን በራራ።
 የምድር፤የአየር፤የባሕር ሀይሉ።
 የብሔራዊ ፓሊሱ ሁሉ
 የድሮ አርበኛ አዛውንት ሁሉ፤
ጃግሻ ጃግሻ ሁሉም ይላሉ።
 ጃጋ ጃግሻ የኢትዮጵያ ጀግና።
 አልሞትክም አንተ ሕያው ነህና፤
 ታሪክህ በወርቅ ተጽፎልና ።

እኔም ቪቫ ሚኒሊክ ከልጅነት ጀምሮ የማውቃቸው በምክራቸው ያደኩ አብርያቸው ለረጅም ጊዜ ያሳለፍኩ የእኝህ የአጼ ሃይለስላሴ የመጨረሻው ሌፍቴናት ጀነራል በሞት መለየት በመሰማቴ ከልብ ያዘነኩ መሆኔን እየገለጽኩ። የተከበሩትን ጀነራል በሻምላ ስላምታ እሰናበታለሁ!!! !!!

እትዮጵያ ሐገሬ ሞኝ ነሽ ተላላ፤

የሞተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ።

